

COOP GAZET

2

Winst en meerwaarde in een coöperatie

Alle dagen zondag!

Beeld je even volgend tafereel in. Op zondagavond zit een doorsnee Vlaams gezin voor het avondmaal samen aan tafel. Laten we hen voor de gelegenheid de familie Janssens-Peeters noemen. Om beurt vertelt elk lid van het gezin zijn wedervaren van die dag.

- Marc is fervent wielertoerist. Met twintig gelijkgestemden maakte hij een fietstocht van tachtig kilometer aan een gemiddelde van bijna dertig kilometer per uur. En of je daar dorst van krijgt! Om die te lessen, kwam zijn isotoon sportdrankje goed van pas. Toegegeven: de twee trappisten die hij na afloop in gezelschap van zijn vrienden dronk, smaakten nog net iets beter.
- Linda schildert. Gelieve haar niet te storen als zij zich in de kelder achter haar schildersezal terugtrekt om stilleven van bloemen te schilderen!
- Zoon Alain heeft de ganse dag op zijn gitaar gespeeld. Na uren vruchteloos proberen heeft hij eindelijk de intro van "Smells like teen spirit" onder de knie. Cool! Al sluiten we niet uit dat de naaste burens daar anders over denken.
- Dochter Tine geeft leiding in de jeugdbeweging. Qua inspanning kan je het animeren van een bonte hyperactieve groep zesjarigen gerust vergelijken met tachtig kilometer fietsen aan dertig kilometer per uur! Na afloop hield Tine het evenwel wijselijk bij een fruitsapje.
- Linda schildert om haar emoties weer te geven: met één penseelstreek kan ze soms meer zeggen dan met duizend woorden. Met haar stilleven wil ze de schoonheid van bloemen vastleggen en ze zo ook een beetje voor hun vergankelijkheid behoeden.
- Alain musicereert omdat hij binnenkort ook eens op het podium wil staan tijdens de talentenjacht die zijn school jaarlijks organiseert. Een heel nieuwe ervaring in plaats van zoals andere jaren passief en ook een beetje jaloers vanuit de zaal toe te kijken hoe zijn maten applaus oogsten. En dan nog het meest bij die blonde uit Wetenschappelijke B!
- Tine was de ganse dag in de jeugdbeweging in de weer omdat ze van kinderen houdt. Maar toch ook omdat organiseren, plannen en uitvoeren helemaal haar ding is. Met oog voor ieders plezier en veiligheid. Dat spreekt vanzelf. Kinderen die vuil terugkomen van een middagje jeugdbeweging: die hebben écht gespeeld! Maar evengoed zal Tine er even streng over waken dat de haar toevertrouwde kinderen, zonder blauwe plekken thuiskomen.

Als je even zou peilen naar de drijfveren van de diverse telgen van het gezin Janssens-Peeters, dan krijg je wellicht de meest uiteenlopende motiveringen te horen.

- Marc sport voor zijn gezondheid maar misschien nog meer om na afloop straffe verhalen met zijn vrienden uit te kunnen wisselen.

Beeld je nu even een heel ander tafereel in. Het is maandagmorgen. We bevinden ons in zo'n typische aula van een niet nader genoemde universiteit. Tine studeert rechten en heeft samen met tweehonderd andere eerstejaarsstudenten met veel belangstelling uitgekeken naar de eerste les van de cursus vennootschapsrecht. De professor steekt meteen van wal met artikel 1 van het Wetboek van Vennootschappen en Verenigingen: "Een vennootschap wordt opgericht bij een rechtshandeling door

één of meer personen, vennoten genaamd, die een inbreng doen. Zij heeft een vermogen en stelt zich de uitoefening van één of meer welbepaalde activiteiten tot voorwerp. Een van haar doelen is aan haar vennoten een rechtstreeks of onrechtstreeks vermogensvoordeel uit te keren of te bezorgen."

| Is dat niet vreemd?

Als we kijken naar de drijfveren van de familie Janssens-Peeters op zondag dan zien we 101 verschillende motivaties: "gezond blijven", "prettige contacten met gelijkgestemden opbouwen", "creatief zijn", "organiseren, plannen en uitvoeren", "bijleren", ... tot en met "indruk maken op die blonde uit Wetenschappelijke B".

Bekijken we de belangrijkste doelstellingen van een vennootschap dan hebben we het klaarblijkelijk over "een rechtstreeks of onrechtstreeks vermogensvoordeel aan de vennoten uitkeren of bezorgen".

Zouden Marc Janssens en Linda Peeters diezelfde maandagmorgen als hun wekker om 6u15 ongenadig rinkelt, vol enthousiasme hun bed uitspringen, luid jubelend: "Hoera! We mogen weer de ganse week hard gaan werken zodat de vennootschap van mijn bazen zo veel mogelijk rechtstreekse en onrechtstreekse vermogensvoordelen aan haar aandeelhouders kan uitkeren!"?

Wij dachten van niet. Daarom is deze tweede Coopkrant geheel gewijd aan anders omgaan met winst en meerwaarde in een vennootschap.

Veel leesplezier gewenst!

Wat is het Anseelefonds?

Het Anseelefonds wil het coöperatieve gedachtegoed promoten. Het dankt zijn naam aan Edward Anseele, een voorman van de Belgische socialistische arbeidersbeweging

Een kleine greep uit vele coöperatieve pluimen die hij op zijn hoed mag steken.

In 1880 was hij de oprichter van de eerste coöperatieve bakkerij in België. Meteen ook de eerste die volop inzette op automatisering. Niet om de mens overbodig te maken, zoals in winst gedreven ondernemingen, maar om hem beter te kunnen dienen. Destijds moesten vele hongerige monden gevoed worden. En dan is een efficiënt productieproces nooit weg.

In 1894 zorgde Anseele voor een nieuwe primeur: op de welbekende Gentse Vrijdagmarkt opende het allereerste grootwarenhuis van België zijn deuren.

Ook in de 19de eeuw kon automatisering de mens beter dienen in plaats van hem overbodig te maken

Als je vandaag in één van de 45 Coop Apotheken deskundig advies krijgt rond het goede gebruik van jouw geneesmiddelen, is dat evengoed te danken aan zijn dadendrang in 1881.

Met al zijn verwezenlijkingen ten gunste van de welvaartstaat kunnen boeken volgeschreven worden. Wat recent dan ook gebeurde. Zopas verscheen de biografie "Vader Anseele, politicus, ondernemer, mythe" van Eric Bauwens.

Zonder meer een aanrader voor wie meer wil weten over deze monumentale mens!

Een lesje Grieks

Wist je dat onze term "economie" stamt uit het Grieks? Oikos (οἶκος) betekent "huis" en nomos (νόμος), "regel". Oorspronkelijk betekende de term "economie" niet meer of minder dan "regels voor het goede huishouden". En inderdaad: ook de familie Janssens-Peeters moet doordachte keuzes maken met betrekking tot het beheer van hun gezinsbudget. Hun beschikbare middelen zijn nu eenmaal schaarser dan hun behoeften. Maar wellicht maken ze hun keuzes op basis van het algemeen belang van het gezin en met het oog op een maximaal welzijn en welbevinden van alle gezinsleden. Sluit de familie Janssens-Peeters in die zin niet beter aan bij de oorspronkelijke betekenis van de term "economie" dan bedrijven die enkel oog hebben voor het belang van slechts één telg uit hun huishouden: de aandeelhouder?

Winstuitkeringen: onderworpen aan een dubbele test.

De afschaffing van het kapitaal in het nieuwe Wetboek van Vennootschappen en Verenigingen bracht een volledig nieuwe regeling mee op het vlak van uitkeringen aan aandeelhouders. Het is niet zomaar mogelijk om via een scheidingsaandeel dividenden of tantièmes geld uit de vennootschap te halen. Een uitkering kan enkel als de solvabiliteit en de liquiditeitspositie van de vennootschap dat toelaten.

Test 1: balanstest

Deze test moet door de Algemene Vergadering uitgevoerd worden en is in feite een aangepaste netto actief-test. De AV zal maar kunnen beslissen tot uitkering als het netto actief van de CV niet zakt onder nul euro of door de uitkering negatief zou worden. Let

wel: statutair onbeschikbare reserves mogen evenmin uitgekeerd worden en moeten dus in de CV gehouden worden.

Test 2: liquiditeitstest

Nadat de Algemene Vergadering een beslissing genomen heeft, zullen de bestuurders de liquiditeitstest moeten

Een lesje vennootschapsrecht

Meerwaarde in een coöperatieve vennootschap: wat zijn de mogelijkheden en beperkingen?

In het algemeen zijn er drie manieren waarop een vennoot in een coöperatie een vermogensvoordeel kan realiseren: via een scheidingsaandeel, een dividend of een restorno.

1 Scheidingsaandeel

Wie uit een coöperatie stapt heeft recht op een scheidingsaandeel. Standaardregel is dat het scheidingsaandeel gelijk is aan de werkelijk gestorte en nog niet terugbetaalde inbreng, zonder evenwel het bedrag van de netto actief waarde van deze aandelen zoals die blijkt uit de laatste goedgekeurde jaarrekening, te overschrijden (art. 6:120 § 1, 5° WVV). Van deze regel kan je statutair afwijken, zonder dat de wet een ondergrens bepaalt. Het is dus niet langer de actuele waarde van het aandeel die voorop staat, maar de historische waarde van de inbreng van de vennoot. De actuele waarde wordt enkel in rekening gebracht indien die lager is dan de oorspronkelijke inbrengwaarde. Met andere woorden: volgens de standaardinstelling in de wetgeving slijkt een vennoot bij uitstap wel proportioneel overgedragen verliezen maar hij deelt niet in de overgedragen winsten. Maar wie wil, kan statutair van deze basisinstelling afwijken en opteren voor de uitstap aan zogenaamd boekhoudkundige waarde. Dan verwerft de uitgetreden vennoot wel een deel van het opgebouwde eigen vermogen.

En dan zijn er nog volgende restricties:

- Een aandeelhouder-oprichter kan pas uittreden met ingang van het derde boekjaar na de oprichting. Dit kadert in de oprichtersaansprakelijkheid wegens kennelijk ontoereikend vermogen, waaraan een oprichtend vennoot dus nooit kan ontsnappen. Niets belet dat de statuten een langere periode voorzien.
- Tenzij de statuten anders bepalen, is uittreden slechts mogelijk in de eerste zes maanden van het boekjaar.
- Uittreden gebeurt in principe met alle aangehouden aandelen tegelijk, waarop deze vervolgens worden vernietigd. De statuten kunnen evenwel in een andere regeling voorzien.
- Behoudens andersluidende statutaire bepalingen heeft de uittreding uitwerking op de laatste dag van de zesde maand van het boekjaar. Het bedrag van het scheidingsaandeel moet ten laatste één maand nadien worden betaald.
- Het aantal vennoten moet altijd minstens drie blijven.
- Geen uitkering kan geschieden indien niet voldaan is aan de zogenaamde solvabiliteits- en liquiditeitstest (zie hieronder "Winstuitkeringen: onderworpen aan een dubbele test)."

2 Dividenden

Net als in andere types vennootschappen, kan een CV dividenden uitkeren. Het Wetboek van Vennootschappen en Verenigingen legt behalve de zogenaamde solvabiliteits- en liquiditeitstest geen beperkingen op.

Dat is wel het geval voor erkende coöperatieve vennootschappen en sociale ondernemingen. Het aan de vennoten uitgekeerde dividend mag in dit type vennootschappen niet hoger zijn dan 6% van de inbrengwaarde van de aandelen.

3 Restorno

De restorno is een typisch coöperatief fenomeen. Indien er op het einde van het boekjaar voldoende winst is, ontvangen de vennoten een bedrag dat recht evenredig is met verrichtingen die ze met de vennootschap gedaan hebben. Hoe meer transacties met de coöperatie, hoe hoger de teruggave aan de vennoot. Het principe: de coöperatie werd opgericht om in de behoeften van haar vennoten te voorzien. Ze moet dus niet meer reserves opbouwen dan nodig om haar continuïteit te verzekeren. De coöperatie is er immers om aan de behoeften van de vennoten te voldoen. Anders gezegd: liever welvarende vennoten dan een welvarende vennootschap.

Het scheidingsaandeel: met of zonder meerwaarde?

In een coöperatie is geld de dienaar en niet de heerser. Over dit basisprincipe is er grote eensgezindheid. Maar over een concrete kwestie als de waarde van het scheidingsaandeel lopen de meningen (licht) uiteen.

Wij vroegen de mening van twee autoriteiten.

Koen Schoors, econoom, hoogleraar aan de Universiteit Gent maar ook vennoot en bestuurder van (coöperatieve) vennootschappen:

“Ook voor coöperaties bestaat er omtrent de waarde van het scheidingsaandeel geen universele wet. Alle coöperaties zijn anders. Afhankelijk van hun grootte, het type vennoten, hun activiteiten, hebben ze nood aan een aangepast beleid. Misschien zal een coöperatie tijdens haar levenscyclus haar strategie zelfs moeten aanpassen.

Uitstappen aan de oorspronkelijke inbrengwaarde is geen fair principe als de vennootschap winst gemaakt heeft. De aandeelhouder subsidieert dan de vennootschap. Dat kan toch de bedoeling niet zijn? Overkapitalisatie kan haast even problematisch zijn als onderkapitalisatie. Het management heeft dan de neiging om kwistig met de voorraad cash om te gaan. Eens die cultuur geïnstalleerd is, krijg je die in moeilijker tijden niet gemak-

kelijk gekeerd. De aandeelhouder is helemaal de dupe als het aandeel na verloop van tijd door inflatoire effecten aan waarde inboet.

Tussen de uitstap aan de zogenaamde nominale waarde en de boekhoudkundige waarde ligt een braakliggend terrein, dat met de nodige creativiteit kan ingevuld worden. Bij Trividend, het Vlaams participatiefonds voor sociale economie, waar ik voorzitter ben, hanteren we het principe dat een vennoot bij uitreden de helft van zijn gerealiseerde meerwaarde aan de vennootschap laat. Zo toont de uittrekkende vennoot zich solidair met het vennootschapsproject en wordt hij toch in zekere mate financieel beloond voor het feit dat hij gedurende een paar jaar risicokapitaal investeerde.”

Jacques Debry is jurist en gedelegeerd bestuurder van Febecoop.

De kern wordt treffend weergegeven in de inleiding: “In een coöperatie is geld de dienaar en niet de heerser” ... De finaliteit van een coöperatief project (dienstverlening bieden aan de vennoten in plaats van winst) is net een alternatief bieden voor de

kapitalistische onderneming; zoals de naam al aangeeft is haar doel winst te genereren om het kapitaal te vergoeden. De oprichters van een coöperatie hebben een heel ander doel: hun vennootschap moet voldoen aan de behoeften van haar leden of de gemeenschap. In die zin is het kapitaal dat nodig is om deel te nemen aan het economisch verkeer een middel en geen doel op zich. Het is noodzakelijk om van kapitaal “een dienaar” te maken maar het is een permanente uitdaging om het niet te laten uitgroeien tot “heerser”. Dit is een fundamenteel principe.

Hoe wordt de winst van coöperaties aangewend? Het 3de Coöperatief Principe (ACI 1995) stelt duidelijk: “Leden ontvangen meestal slechts een beperkte vergoeding op het geplaatste kapitaal, dat ze als voorwaarde voor hun lidmaatschap onderschreven. De leden wijzen alle of een deel van de overschotten toe aan de volgende doelstellingen: de ontwikkeling van hun coöperatie, eventueel door de opbouw van reserves, waarvan ten minste een gedeelte onbeschikbaar is, kortingen aan de leden in verhouding tot hun transacties met de coöperatie en steun aan andere projecten die door de leden zijn goedgekeurd.” Dit derde principe specificereert verder: de niet uitgekeerde winsten worden « ondeelbare reserves » genoemd en zijn « collectief eigendom van de coöperatie ».

Toch blijft er flexibiliteit om fondsenwerving mogelijk te maken: dividenden kunnen uitgekeerd worden, mits ze « beperkt » blijven.

Ook de waarde van het scheidingsaandeel kan soms verschillen van de inbrengwaarde (de « nominale » waarde), bijvoorbeeld door een bepaalde indexering. Men zou zelfs verregaander regelingen kunnen treffen, indien de noodzaak bestaat om institutionele investeerders aan te trekken. Essentieel is dan dat de autonomie van de coöperatie gewaarborgd blijft, ook tegenover dit type investeerders.

Een laatste bedenking: de opbouw van reserves zou kunnen leiden tot « overkapitalisering ». Moet je dit beschouwen als onbehoorlijk bestuur omdat kapitaal onnodig « bevroren » wordt en het management zo in een comfortabele positie geplaatst wordt? Cruciale vraag is evenwel of de klassieke ratio's die gelden voor een kapitalistische onderneming ook gehanteerd moeten worden voor coöperaties. Vaak wordt gewezen op de grotere weerbaarheid van coöperaties in crisistijden. Dit is deels te danken aan hun goede financiële onderbouw die een gevolg is van gecumuleerde reserves doorheen de jaren.

$R > G = ; - ($

We leven in een tijdperk van groeiende ongelijkheid, aldus Thomas Piketty in zijn economische bestseller “Kapitaal in de 21ste eeuw”. Ook Belgen ontspringen de dans der ongelijkheid niet, zo blijkt uit een recente studie van de Nationale Bank. Dit wijten aan hebbelijke aandeelhouders, lijkt dan weer een te simplistische verklaring te zijn.

Bijna iedereen kent Thomas Piketty sinds zijn Kapitaal in de 21ste eeuw vanuit het Frans vertaald werd. Mede dankzij hem kwam er eindelijk een mondiaal debat over de toenemende ongelijkheid tot stand. Cijfers over een toenemende kloof tussen het selecte kranse “superrijken” en een groeiende groep armlastigen waren al langer in omloop. Wat Piketty vooral toevoegde, was een ijzeren logica: als het rendement op vermogen hoger is dan de jaarlijkse groei van de economie, neemt de ongelijkheid vanzelf toe. Piketty bedacht er zelfs een formule voor: $R > G =$ toenemende ongelijkheid.

Gaat $R > G$ ook op voor België?

Ook bij ons is de vermogensongelijkheid toegenomen. Dat blijkt uit een recent rapport van de Nationale Bank van België (mei 2020), dat om de drie jaar meer dan 2.000 Belgen ondervraagt over hun inkomen, vermogen en schulden. Alleen de 20% rijkste gezinnen heeft tussen 2014 en 2017 zijn vermogen zien stijgen. Jonge en arme gezinnen zagen hun vermogen dan weer dalen.

We gingen ons licht opsteken bij Koen Schoors, Prof. Economie aan de Universiteit Gent. Hij geeft aan dat de lonen de laatste tientallen jaren stagneren terwijl de productiviteit van de werknemers in stijgende lijn bleef gaan. Sedert begin jaren 80 is het loonaandeel binnen het bruto binnenlands product¹ bovendien systematisch gedaald. Werden de vruchten van de arbeid, dan door de aandeelhouders verorberd? Koen Schoors relateert: in landen als de VS, Duitsland en Japan bedroeg de zogenaamde “dividend yield²” van beursgenoteerde ondernemingen van de periode na bankencrisis tot nu gemiddeld niet meer dan 2 à 3%. Ook zijn de globale investeringen van onze bedrijven niet spectaculair gestegen. Het doembeeld van de robot die de werknemer naar de achterdeur van zijn bedrijf aan het duwen is, lijkt dus zeker geen algemene regel te zijn.

Een knelpunt blijft de fiscaliteit. Blijft de belastingdruk voor een inkomen uit arbeid hoog liggen, dan is die voor vennoot-

schappen de laatste jaren fors gedaald: van 33,99% naar 25% en zelfs 20% voor kleine vennootschappen. En dat is buiten de multinationals gerekend: 45% van alle winst wordt doorgesluisd naar belastingparadijzen. Met de andere trucs waarmee vennootschappen belastingen ontwijken, kunnen we tien Coopgazetten vullen ...

Een typisch Belgisch fenomeen: stijgende schulden

Wat de Belgische context betreft, wijst de Nationale Bank op een typisch fenomeen: het dalende vermogen is vooral te wijten aan stijgende schulden. De lage rente zette veel gezinnen ertoe aan meer te lenen om een woning te kopen. Het gevolg: kwetsbare gezinnen.

Het Piketty-scenario waarbij vermogenden rijker worden terwijl wie van arbeid afhankelijk is, langzaam verarmd, voltrekt zich dus ook schoorvoetend bij ons.

In zijn nieuw boek, *Kapitaal en Ideologie*, onderzoekt Piketty de oorzaken die eeuwenlang aan de basis van structurele ongelijkheid lagen. Hij toont aan dat de ongelijkheid door de eeuwen heen gedreven wordt door overtuigingen en, merkwaardig genoeg, de algemene aanvaarding daarvan.

Misschien is het dan hoog tijd andere ideeën ingang te doen vinden?

Het alternatief: een universeel basiskapitaal

Piketty pleit voor een nieuw systeem om de toenemende ongelijkheid af te remmen. Het permanent privaat eigenaarschap moet vervangen worden door tijdelijk privaat eigenaarschap. Het is een opstapje naar zijn voorstel om “de kapitaalozen” een groter aandeel in de samenleving te geven. Hij vindt dat vermogens zwaarder belast moeten worden. De opbrengsten daarvan moeten worden gebruikt voor een basiskapitaal: 125.000 euro voor elke burger. In plaats van het basisinkomen, een maandelijks aflaat om de ongelijkheid af te kopen, biedt een basiskapitaal het grote voordeel dat bij vermogen hoort: op termijn levert het rendement op. Geef het aan kinderen en het kan achttien jaar groeien om een volwassene van bij de start een gelijkwaardig lid van de samenleving te maken.

“Een universeel basiskapitaal geeft jongeren een ander levenspad, beaamt Koen Schoors. Onderzoek wijst uit dat jongeren die de arbeidsmarkt betreden met een kapitaal van 5.000 € in hun rugzak na zeven jaar maandelijks 6% meer verdienen. Een beperkt basiskapitaal laat jongeren toe om zonder stress werk te zoeken, waardoor zij wellicht gemakkelijker een job vinden waarin zij hun capaciteiten ten volle kunnen ontplooiën”

1. Het BBP is de marktwaarde van alle diensten en goederen die over een bepaalde periode door een land worden geproduceerd
2. Dividend yield = totale beurswaarde / totale dividendwaarde

Winst en meerwaarde bij Choco en Coop Apotheken

“reserves horen toe aan de toekomstige generaties”

Hoe gaan coöperaties in de praktijk om met winst en meerwaarde? Twee coöperatieve vennootschappen van divers pluimage gaven een inkijk in hun interne keuken.

“coöperatie is meer een cultuur dan een structuur”

CHOCO CV:

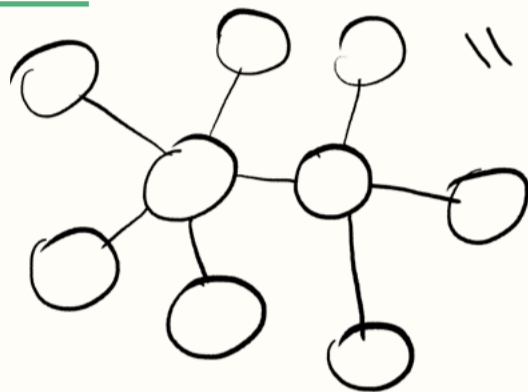
Noem Choco geen reclamebureau! Want liever dan holle slogans te verzinnen, gebruikt Choco gesofisticeerde technieken zoals systeemopstellingen om inzichten te verwerven in de marktpositionering van merken. Telkens opnieuw is de relatie van de organisatie of het merk met haar medewerkers of haar klanten het uitgangspunt.

Choco is dus een relatiebouwer. “Weten wie je bent, dat consequent tonen en leren uit de reacties die je krijgt: zo bouw je waardevolle relaties uit waarin je elkaar alleen maar beter maakt”, aldus oprichter Steven Pauwels.

Woorden wekken, voorbeelden strekken. Ook in eigen huis is Choco een relatiebouwer. “Het model waarin het management controlerend en sturend optreedt, is achterhaald, werkt contraproductief en is duidelijk aan een heroriëntatie toe”, zegt Steven Pauwels.

“Van meet af aan werd daarom bewust gekozen voor de coöperatieve vennootschap om onze dertien medewerkers toe te laten om volwaardig financieel en inhoudelijk te participeren. Elke medewerker kan aandeelhouder worden en zo mee verantwoordelijkheid nemen. Dit gebeurt stapsgewijs aan de hand van verschillende soorten aandelen die medewerkers in de loop van hun carrière kunnen verwerven. Drempelvrees nemen we weg door het eerste pakketje aandelen vanuit Choco CV van een waarborg te voorzien. Zo bouwden we de voorbije jaren een stevig platform van geëngageerde vakmensen uit. Verzameld rond onze vier bedrijfswaarden: verbinding, passie, aandacht en oorspronkelijkheid.”

Wie bij Choco aan de slag wil, wacht een assessment. Vrees niet: in plaats van die even klassieke als ergerlijke IQ-tests gaat het om een cultuurassessment. “Als de sollicitant in de coöperatieve bedrijfscultuur past en hij een verbinding met onze bedrijfswaarden heeft, zal

hij gemotiveerd zijn om het beste van zichzelf te geven”.

En dan staat de medewerker heel wat arbeidsvreugde te wachten.

Choco gaat namelijk prat op zijn goed gesmeerde arbeidsverhoudingen. Voor alle beslissingen neemt het bestuursorgaan ruimschoots de tijd om ze af te toetsen bij de ploeg. Op zoek naar een breed draagvlak, heet dat. “Volgens onze statuten bepaalt het aantal aandelen het aantal stemmen maar in de praktijk weegt de mening van iedereen even zwaar door, benadrukt Steven Pauwels. “Coöperatief ondernemen is voor mij niet in de eerste plaats een juridisch statuut maar wel een manier van correct omgaan met elkaar. Geen structuur maar een cultuur!”

Correct omgaan met elkaar, is ook correct omgaan met de centen, weet Steven Pauwels. “Onze lonen liggen iets onder het gemiddelde van de sector, maar in goede jaren kan dit aangevuld worden met een deelname in de winst.” Ook op dat vlak is transparantie troef bij Choco: 30% van de winst wordt gereserveerd; 70% wordt aan de vennoten uitgekeerd. Een bewuste keuze om de instapdrempel van nieuwe werkende vennoten laag te houden. “Indien we alle winst zouden reserveren, wordt de instapprijs voor nieuwkomers te hoog”, motiveert Steven Pauwels. “Financiële winst geeft zuurstof om de onderneming te laten evolueren of ze te laten overleven tijdens de magere jaren, maar is niet het einddoel. We mikken op een 360 graden-winst. De winst is niet alleen voor ons, maar ook voor de medewerkers, de klanten en de samenleving.”

COOP Apotheken CV:

COOP Apotheken is de “grand old lady” onder de Belgische coöperaties. Wie haar dynamiek observeert, zou de oudste coöperatie van België veel minder dan haar bijna 140 levensjaren schatten!

CV Vooruit baat 45 apotheken uit, in het noorden van Oost- en West-Vlaanderen, met een sterke concentratie van een twintigtal apotheken in het Gentse. Met daarnaast nog een dienstverlening aan 65 woonzorgcentra. Dit alles gebeurt onder de commerciële benaming COOP Apotheken: “Het voorzetsel ‘COOP’ verwijst naar de coöperatie en de coöperatieve principes die voor het bedrijf een aantal uitdagingen inhouden tegenover de stakeholders: de vennoten-klanten, de medewerkers, de leveranciers en de maatschappij en de ontwikkelingen in de gezondheidszorg.”, aldus directeur Marc Standaert.

COOP Apotheken is vooral een consumentencoöperatie: de coöperatie telt niet minder dan 140.000 actieve klanten die vennoot zijn.

Toegankelijke geneesmiddelen

Elke klant kan vennoot worden door het onderschrijven van een aandeel van 2,5 euro, legt Marc Standaert uit. “Als vennoot heeft die klant recht op een ristorno: een terugbetaling van wat het bedrijf, op basis van de officiële adviesprijzen, te veel ontvangt. Dit gebeurt via de toekenning van punten, zowel op voorschriftvrije als op voorschriftplichtige geneesmiddelen. Deze punten worden op een chipkaart bijgehouden. Zodra een tegenwaarde van 5 euro bereikt is, wordt dit bedrag bij een volgende aankoop afgehouden.” Via deze ristorno realiseert COOP Apotheken nog steeds een basisdoelstelling van de Vooruit-pioniers in de 19de eeuw: geneesmiddelen financieel toegankelijk maken voor de hele bevolking. Jaarlijks maken tienduizenden vennoten gebruik van dit systeem. COOP Apotheken betaalt per jaar meer dan 1.300.000 euro aan ristorno's uit.

Toch vraagt Marc Standaert zich af hoe je een systeem waarbij gespaarde punten zo snel mogelijk in geld omgezet worden, zou kunnen omvormen tot een instrument om een duurzame lange termijnrelatie met de vennoot op te bouwen en initiatieven te nemen ten gunste van de samenleving. “Het is niet gemakkelijk om als coöperatie op langere termijn te denken binnen een concurrentiële context die inzet op onmiddellijk geldgewin”.

Met zijn 140.000 vennoten moet COOP Apotheken jaarlijks “Den Heizel” afhuren om zijn algemene vergadering te organiseren, zou je denken. Niets is minder waar: bij COOP Apotheken zijn de algemene vergaderingen niet meer dan een formaliteit. “Vennoten worden correct geïnformeerd maar niet uitdrukkelijk gestimuleerd om naar de AV te komen,” geeft Marc Standaert toe. COOP Apotheken geeft een eigen invulling aan vennotenbetrokkenheid. Regelmatig kunnen vennoten informatieavonden rond gezondheidsthema's bijwonen. En geven vergaderzalen bij algemene vergaderingen van de meeste coöperaties zelfs zonder COVID-19 vaak een desolate indruk, dan kunnen deze informatiesessies altijd op veel bijval rekenen. Marc Standaert hoopt dat uit dergelijke initiatieven een adviesraad groeit om de coöperatie met raad en daad bij te staan bij het uitwerken van haar gezondheidsthema's.

Medewerkers zijn belangrijke stakeholders van de coöperatie

Naast de vennoten zijn ook de medewerkers belangrijke stakeholders. “Tachtig van de driehonderd medewerkers zijn vennoot”, aldus Marc Standaert, die dit aantal liefst hoger zou zien. “Zij hebben stemrecht in de algemene vergadering maar worden natuurlijk ook vertegenwoordigd via de klassieke kanalen zoals de ondernemingsraad en de vakbondsafvaardiging”.

Personeelsleden die vennoot zijn, krijgen een dividend dat in lijn ligt met het rendement op overheidsobligaties. Dat is meer dan op een spaarboekje maar dan weer minder dan wat een offensieve belegging zou kunnen opbrengen.

Voorzichtigheid is ook de moeder van de coöperatieve porseleinkast. Bovenop het kapitaal van 800.000 euro werd 15 miljoen euro aan reserves opgebouwd. “De Antwerpse coöperatie is destijds teloor gegaan omdat men te veel aan de leden uitbetaalde, waardoor de coöperatie verarmde en ten slotte opgedoekt moest worden. COOP Apotheken voert een voorzichtiger beleid. Zo nemen we onze verantwoordelijkheid voor de lange termijn van het bedrijf dat in feite al eigenendom is van de toekomstige generaties vennoten”, aldus Marc Standaert.

En zo komen we “en passant” te weten hoe een coöperatie erin slaagt om drie eeuwen te overspannen.

COLOFON

Redactie: Peter Bosmans - Febecoop

Verantwoordelijke Uitgever: Alain Clauwaert, Nieuwevaart 151, 9000 Gent

Opmaak: Josworld cv

De Coopgazet is een uitgave van Fonds Eduard Anseele vzw, Nieuwevaart 151, 9000 Gent